

Македонска Банкарска Асоцијација

Бр: 03-163/1
27.04.2021 година
Скопје

Коментари и прашања по Нацрт Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам

1. Коментари на членови од Нацрт Законот

Давател на услуги поврзани со виртуелни средства

Услуги или активности поврзани со виртуелни средства

Член 2, став 1, т. 21 и 22

Одредбите од Нацрт Законот кои се однесуваат на оваа тема толкуваме дека не важат за банките (финансиски институции - субјекти) поради следните причини:

Во членот 2 став 1 т. 21 и 22, каде се дефинираат поимите „Давател на услуги поврзани со виртуелни средства“ и „Услуги и активности поврзани со виртуелни средства“, се опфатени дејствија кои согласно Законот за банки, банките не можат да ги извршуваат. Дополнително што, со член 8 од Нацрт Законот, се воспоставува Регистар на даватели на услуги на виртуелни средства кој го одржува и води надзорниот орган од овој закон, и кој се однесува на ново регистрирани субјекти кои ќе ги извршуваат активностите од член 2, став 1, алинеја 22 на територијата на Р.С Македонија. Се додека не се направи дополнителна интервенција во Закон за банки и банките (како финансиски институции-субјекти) не започнат со активностите предвидени со одредбите од овој Нацрт Закон поврзани со т.н. виртуелни средства, сметаме дека одредбите од Нацрт Законот за работење со крипто валути не се применливи за банките.

Во член 2 став 1 т.14 “Поврзани готовински трансакции”, потребно е да се измени или прецизира дефиницијата во делот кој се однесува на трансакции меѓу исти клиенти или вистински сопственици потребно е да се прецизира или достави објаснување дали вака формулираната дефиниција ќе предизвика промена и на постоечкиот начин на известување за готовински трансакции од страна на банките.

Во член 2 став 1 т.21 “Давател на услуги поврзани со виртуелни средства” потребно е да се објасни/прецизира дали на овој начин дефиницијата е применлива во случај доколку има прилив/одлив во Банката по основ на купопродажба на криптовалути и дали во тој случај истиот може да се одобри? Дали во ваков случај Банката се смета за давател на услуги поврзани со виртуелни средства?

Во член 13 став 1 под б), наведено е дека кога се извршува повремена трансакција во износ од 15.000 евра или повеќе во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Северна Македонија, без оглед дали трансакцијата се извршува како една операција или неколку операции кои се меѓусебно очигледно поврзани. Предлагаме зборот “повремена” да се избрише, од

причина што сметаме дека повремениите трансакции се опфатени во истата одредба став 1 под в).

Во член 17 став 1 дефинирано е дека кога клиентот е физичко лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет со поднесување на оригинален и важечки документ за идентификација, издаден од надлежен орган или копија заверена на нотар, вклучувајќи доколку е возможно со употреба на средства за електронска идентификација издадени во рамки на регистрирана шема за електронска идентификација на високо ниво на сигурност согласно закон. Согласно тоа, предлагаме зборовите “на високо ниво на сигурност” да се избришат од причина што нивото на сигурност веќе е уредено со член 14 став 5 Закон за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги.

Во член 17 став 8 потточка 4 која гласи “ако субјектот утврди дека средството за електронска идентификација не е валидно, а издавачот на регистрираната шема за електронска идентификација сè уште не го суспендирал истото”, предлагаме да се избрише од причина што Регистарот односно надлежното Министерство потребно е да води ажурна евиденција за издавачите на регистрирани шеми и валидноста на средствата за електронска идентификација и врз основа на овие официјални евиденции/регистри Банките да го базираат своето работење.

Во член 20 став 1 потточка 1 направена е измена во однос на одредбата каде што е наведено дека физичко лице (стои “лице” во еднина, а претходно било “лица” во множина) кое крајно го поседува или го контролира правното лице преку директна или индиректна сопственост на доволен процент од уделите, односно акции или права на глас како и преку друг сопственичкиот интерес во тоа правно лице, вклучително и преку акции на доносителите, или друг облик на контрола. Дали вака формулирана одредбата ќе направи измена во досегашниот начин на внесување на вистински сопственик во системите на Банките (дали мора еден да се наведе, или двајца од по 50% и сл.)?

Внесување податоци во регистарот

Член 31

Член 31 став 1 предвидува внесување на податоци за вистински сопственик за претставништва на странски трговски друштва во новоформираниот Регистар на ВС, кои согласно Законот за девизно работење имаат третман на нерезиденти. Дали тоа значи дека обврската која ја имаат банките во однос на проверка на вс во Регистарот и примена на одредби за одложување на деловен однос или трансакција и известувањето до УФР ќе важи и во овој случај? Доколку е одговорот позитивен во тој случај потребно ќе биде ЦР да ги превземе потребните активности за известување и обезбедување на податоците од страна на претставништвата на странските трговски друштва.

Внесување на податоци за вистински сопственик во Регистарот

Во член 32 став 1 одредбата е дополнета и со зборовите “да го одложи тековниот деловен однос” дали ова во пракса ќе значи дека Банките ќе биде потребно да ги блокираат постоечките клиенти за вршење на трансакции се до моментот на запишување/ажурирање на вистински сопственик?

Засилена анализа на клиент

Во член 39 освен досегашниот висок ризик наведен е и средно-висок ризик од перење пари и во таа насока бараме појаснување дали степенот на ризик е согласно националната проценка на ризик и кои клиенти треба да влезат во оваа категорија на ризик?

Високоризични земји

Член 43

На кој начин се очекува применливост одредбата од член 43, став 2, која гласи:

“Кога деловен однос или трансакција вклучува високоризична земја субјектот е должен кадешто е применливо, да побара првото плаќање се изврши преку сметка во име на клиентот отворена во финансиска институција во држава која ги исполнува меѓународните стандарди за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и која спроведува најмалку исти мерки на анализа на клиентот пропишани како во овој закон.”

Дополнително, во член 43 став 3 точка 2 наведено е дека субјектот е должен каде што е применливо да превземе една или повеќе мерки за намалување на ризикот односно да воведо дополнителни механизми за известување на трансакциите на клиентот. Потребно е да се појасни за каков тип на известување се мисли со одредбата дали се однесува на интерно известување на органите во Банката или се однесува на известувања на Банката спрема УФР?

Коресподентен однос

Член 40

Во врска со член 40, став (2), “Обврските од ставот (1) од овој член се однесуваат и во ситуациите кога финансиските институции воспоставуваат кореспондентски односи со даватели на услуги поврзани со виртуелни средства како и во ситуациите кога давателите на услугите со виртуелни средства воспоставуваат меѓусебни кореспондентски односи“ не е јасно што би значело воспоставување на кореспондентски однос со Давател на Услуги за виртуелни средства?

Имаме дури и видување дека ќе треба нашите моментални и идни коресподенти да ги проверуваме дали тргуваат со „виртуелни средства“ и согласно тоа, да постапуваме по овој член. Со членот 40, став 2, законодавецот не се ограничува на Даватели на Услуги за виртуелни средства од Регистарот во Р.С Македонија, па според тоа како да упатува на кореспондентски односи во земјата и странство. Ако нашето толкување е точно, тогаш се наметнува и прашањето на кој период да се прави ажурирање на овој податок, затоа што можеби во меѓувреме некоја од

коресподенстките банки започнале со давање на услуги за виртуелни средства. Доколку пак, се мисли на коресподентски односи со Даватели на Услуги за виртуелни средства од Регистарот во Р. С. Македонија, сметаме дека тоа треба да се прецизира во текстот на Законот.

Одбивање на деловен однос и трансакција

Член 46

Согласно член 46 став 1 и 2 субјектот е должен да ја извести Управата во случај на одбивање на воспоставување на деловен однос или прекин на деловниот однос, со тоа што во однос на примената на оваа одредба потребно ни е појаснување дали ќе се известува за сите мерки на анализа или како досега само за вистински сопственик?

Чување на податоци

член 62

Доколку нашето толкување во однос на член 2, став 1 е точно, тогаш членот 62, став (4) кој гласи: „Финансиските институции и давателите на услуги поврзани со виртуелни средства се должни да ги чуваат податоците за плаќачот односно нарачателот и примачот на безготовинскиот пренос на парични средства или пренос на виртуелни средства од членот 50 и 51 од овој закон, десет години од извршениот пренос.“

сметаме дека треба да се толкува одвоено во однос на роковите за архивирање, односно:

Финансиските институции се должни да ги чуваат податоците за плаќачот односно нарачателот и примачот на безготовинскиот пренос на парични средства од членот 50 од овој закон десет години од извршениот пренос и

Давателите на услуги поврзани со виртуелни средства се должни да ги чуваат податоците за пренос на виртуелни средства од членот 51 од овој закон, десет години од извршениот пренос.“

Во однос на наведениот член 2 став 1 предлагаме да се врати претходниот текст на одредбата односно чување на документите 10 години од извршување на последната трансакција од причина што вака наведената одредба не е јасна и прецизна односно остава простор да се толкува дека документите треба да се чуваат десет години од престанок на деловниот однос што во пракса би значело чување на документи над 10 години и повеќе (пр. Клиент заснова деловен однос со Банката во 2010 година и останува клиент на банката до 2030 година, согласно одредбата документите би требало да се чуваат до 2040 година).

Извештаи до Управата

Член 65, став (9)

Во Член 65, став (9) кој гласи:

„(9) Извештаите од ставот (4) на овој член содржи податоци за единствениот матичен број или друг број за идентификација на лицето, име и презиме, датум и место на раѓање, пол и националност“, наведено е полето за националност. Доколку се работи за грешка, да се провери веродостојноста на бараниот податок од овој член. Наша претпоставка е дека се мисли на државјанство, бидејќи податокот за националност не се прибира од клиентите при банкарското работење.

Именување на овластено лице и формирање на оддел за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Член 68, став (3)

Во став (3) од член 68 е наведено дека доколку во субјектот се вработени повеќе од 50 лица кои се директно поврзани со дејностите за кои имаат обврска да ги спроведуваат мерките и дејствијата за спречување перење пари и финансирање на тероризам, субјектот во рамките на своето работење е должен да формира посебен оддел за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Во однос на овој став, потребно е да се направи додефинирање во смисла на тоа дека и покрај бројката на вработени треба да се земе во предвид и големината на субјектот, видот, опфатот и сложеноста на неговата деловна активност.

Прекршочни одредби (чл. 186; чл. 187 и чл. 192)

Во однос на казнените одредби сметаме дека со последните измени на Законот за спречување перење пари и финансирање тероризам од 31.12.2021 година, се изврши усогласување на прекршочните одредби со одредбите од Законот за прекршоци. Со тоа прекршочните одредби ја остваруваат суштинската улога на глобата, односно со нејзината превентивна и корективна улога. Исто така утврдените глоби се во согласност со 4-та Европска Директива за спречување перење пари и финансирање на тероризам и 35-та препорака на ФАТФ согласно кои потребно е прекршочните санкции да бидат ефективни, пропорционални и одвратувачки.

Заради тоа истакнуваме дека вака предложените износи на глоби согласно членовите 186, 187 и 192 од Предлог - Законот, не се ниту ефективни, ниту пропорционални на тежината на прекршоците поради што сметаме дека целта на казнувањето е постигната и со досегашните прекршочни решенија кои со оглед на утврдената висина на глоба во постојниот Закон се одвратувачки сами по себе.

Затоа сметаме дека утврдените глоби во прекршочни одредби во член 160, 161 и 167 од постојниот Закон треба да останат исти и со новото законско решение.

2. Дополнителни коментари

И покрај воведување на законско решение за виртуели средства/валути со Нацрт Законот, останува неразјаснет актуелниот проблем со кој досега се сретнуваме како банки. Имено, значително е зголемен бројот на клиенти кои сакаат да вложуваат во т.н. крипто валути, односно бараат плаќања кон странство за истото. Вложувањето се изведува со трансфер на странски парични средства (фиат валути) на нивните сметки кај странски брокери/банки (кој најчесто имаат свои WEB-платформи). Овие трансакции во суштина се пренос на валута (фиат валута, како што користи и Нацрт Законот) од сметка на клиентот во Р. Северна Македонија на неговата клиентска сметка во странство. Оперативно размената на фиат валута за крипто валута ја врши странскиот брокер/ банка.

Од предлог одредбите не е јасно дали резидентите смеат да ја извршуваат оваа активност или ќе смеат да работат со крипто валути само преку на Даватели на Услуги за виртуелни средства од Регистарот во Р. Северна Македонија?

Воведувањето на законско решение за виртуелни средства/валути во овој закон, без првенствено да има законска регулатива за самата дејност и регулатива за условите кои треба да ги исполнуваат Давателите на таквите услуги, ќе предизвика голема несигурност во целокупното работење на финансиските институции, а посебно ќе создаде забуни кај резидентите при обидот за спроведување на ваквиот вид трансакции. Со оглед на тоа, потребно е да биде допрецизирано која институција ќе биде надлежна за носење на подзаконски акти од областа на давање на услуги поврзани со виртуелни средства и која институција ќе врши надзор над давателите на услуги поврзани со виртуелни средства (НБРСМ или друга).

Во однос на одредбите кои се однесуваат на потребните податоци за нумерираните регистри наведени во член 53, 55, 56, 57 предлагаме да бидат уредени во подзаконски акти во насока на поефикасно и ефективно изменување и дополнување во иднина доколку е потребно.

Согласно горенаведеното, предлагаме одредбите од Нацрт Законот кои се однесуваат на виртуелни средства да бидат со одложена примена до донесување на соодветните прописи за начин на вршење на преноси и трансакции со овие видови средства.

Со почит,

МАКЕДОНСКА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА